

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ZRILIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 46726/11)

PRESUDA

STRASBOURG

3. listopada 2013.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima navedenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Zrilić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro-Lefèvre, *predsjednica*,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 10. rujna 2013.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 46726/11) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa Slavica Zrilić (podnositeljica zahtjeva) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija) dana 21. srpnja 2011.

2. Podnositeljicu zahtjeva zastupala je gđa V. Šnur, odvjetnica iz Valpova. Hrvatsku vladu (Vlada) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Podnositeljica zahtjeva konkretno navodi da su rješenjem nacionalnih sudova o diobi kuće koja je bila u zajedničkom vlasništvu njezina bivšeg supruga i nje povrijeđena njezina prava na poštivanje njezina doma i mirno uživanje vlasništva na temelju članka 8. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1.

4. Dana 3. listopada 2011. Vlada je obaviještena o podnositeljičinim zahtjevima koji se odnose na pravo na poštivanje njezina doma i mirno uživanje njezina vlasništva prema članku 8. Konvencije i članku 1. Protokola br. 1. Također je odlučeno istodobno odlučivati o dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva (članak 29. stavak 1.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1958. i živi u Vinkovcima.

6. Godine 1992. podnositeljica zahtjeva i njezin bivši suprug G. Z. sagradili su obiteljsku kuću u Vinkovcima. Kuća je imala dva kata površine

od 176,42 kvadratna metra. Na svakom katu nalazile su se dvije sobe, kupaonica, hodnik, blagovaonica i kuhinja. Sagrađena je na zemljištu ukupne površine od 455 kvadratnih metara. Podnositeljica zahtjeva i njezin bivši suprug živjeli su u prizemlju, dok je gornja razina ostala u fazi grube gradnje.

7. U svibnju 2005. podnositeljica zahtjeva razvela se od G. Z.-a, no nastavili su živjeti u istoj kući.

8. Podnositeljica zahtjeva u međuvremenu je na Općinskom sudu u Županji pokrenula parnični postupak tražeći od Suda da utvrdi njezin udio u kući i zemljištu. Također je zatražila da se utvrdi njezin udio u vlasništvu nad automobilom u zajedničkom vlasništvu.

9. Općinski sud u Županji zatražio je tijekom postupka izradu nalaza i mišljenja vještakinje kako bi se utvrdila ukupna vrijednost kuće i zemljišta. U svojem nalazu i mišljenju, kojeg je podnijela 17. ožujka 2009., vještakinja je utvrdila da je vrijednost kuće i zemljišta 55.158,48 eura (EUR). Također je utvrdila da udjeli stranaka u vlasništvu iznose 66 : 34 u korist G. Z.-a.

10. Budući da G. Z. nije osporio podnositeljičin zahtjev, Općinski sud u Županji utvrdio je 8. svibnja 2009. da je podnositeljica zahtjeva vlasnica jedne trećine, dok je G. Z. vlasnik dviju trećina kuće i zemljišta. Sud je također utvrdio da su vlasnici automobila u jednakim udjelima te G. Z.-u naložio da podnositeljici zahtjeva isplati 3.045,50 hrvatskih kuna (HRK) na taj račun. Ta je presuda postala pravomoćna te su podnositeljica zahtjeva i G. Z. svoje udjele kuće i zemljišta registrirali u katastru Općinskog suda u Vinkovcima.

11. Dana 28. kolovoza 2009. G. Z. je na Općinskom sudu u Vinkovcima uložio zahtjev za diobu kuće. Predložio je da otkupi podnositeljičin udio ili, kao drugu mogućnost, da se kuća podijeli sudskom prodajom.

12. Na raspravi održanoj 6. listopada 2009. podnositeljica zahtjeva nije prigovorila prijedlogu za diobu prema utvrđenim udjelima, no zatražila je odgodu rasprave kako bi mogla pripremiti svoja očitovanja o predloženoj modelu diobe.

13. Dana 14. listopada 2009. podnositeljica zahtjeva osporila je predloženi model diobe tražeći od Općinskog suda u Vinkovcima da naloži diobu u naravi. Tvrdila je da ona i G. Z. već nekoliko godina žive u zasebnim dijelovima kuće te da je to preraslo u *de facto* diobu. Dodatno je podastrijela da je na Općinskom sudu u Vinkovcima pokrenula parnični postupak protiv G. Z.-a u kojem je tražila refundaciju za svoje prethodne doprinose izgradnji kuće. Taj je postupak tada još uvijek bio u tijeku.

14. Dana 2. studenoga 2009. G. Z. je podnio svoj odgovor na podnositeljičine primjedbe. Tvrdio je da su on i podnositeljica zapravo živjeli u istom prostoru i dijelili isti životni prostor, osim spavaćih soba. Smatra da dioba u naravi tehnički nije moguća uzmu li se u obzir njihovi udjeli u kući i zemljištu. Kad je riječ o podnositeljičinu parničnom postupku radi refundacije doprinosa, istaknuo je da su njihovi udjeli već utvrđeni

pravomoćnom presudom te da njezin parnični postupak ne utječe na postupak radi diobe.

15. Druga je rasprava pred Općinskim sudom u Vinkovcima zakazana za 23. studenoga 2009. u 9.00 sati.

16. Na dan održavanja rasprave zastupnica podnositeljice zahtjeva obavijestila je Općinski sud u Vinkovcima da ne može prisustvovati raspravi zbog neutvrđenih zdravstvenih problema. Zatražila je odgodu rasprave. Općinski sud u Vinkovcima odbio je zahtjev za odgodom rasprave na temelju toga što zastupnica podnositeljice zahtjeva nije pružila nikakav dokaz o svojem zdravlju te jer odgodu nije tražila pravodobno. Rasprava je održana i Općinski sud u Vinkovcima odlučio je zatražiti mišljenje vještaka kako bi se utvrdilo je li dioba u naravi bila moguća i kolika je tržišna vrijednost nekretnine u pitanju.

17. Dana 26. studenoga 2009. Općinski sud u Vinkovcima naložio je izradu nalaza i mišljenja vještaka S. Ž.

18. Dana 4. prosinca 2009. podnositeljica zahtjeva prigovorila je Općinskom sudu u Vinkovcima da joj nije bilo dopušteno sudjelovati u izboru vještaka te da je odluka o nalaganju izrade izvješća donesena u njezinu odsustvu.

19. Dana 4. siječnja 2010. S. Ž. je podnio svoj nalaz i mišljenje. Procijenio je da je tržišna vrijednost nekretnine 55.674,00 eura (EUR). Kad je riječ o mogućnosti diobe u naravi, S. Ž. je utvrdio da ona nije moguća jer je kuća jedinstvena cjelina. Zaključio je da kuća ima jedan ulaz koji vodi do hodnika otkud se može pristupiti svim ostalim prostorijama u kući. Također je zaključio da kuća ima građevinsku dozvolu samo za prizemlje iako se u stvarnosti sastoji od dviju katova te da kuća nema uporabnu dozvolu.

20. Na raspravi održanoj 17. veljače 2010. podnositeljica zahtjeva prigovorila je nalazu i mišljenju vještaka. I dalje je tvrdila da je dioba u naravi moguća; istaknula je da vještak nije ispitao mogućnost stvaranja dvaju zasebnih stanova te da su njegovi nalazi o vrijednosti nekretnine i postojanju uporabne dozvole nejasni.

21. Općinski sud u Vinkovcima odgodio je raspravu i pozvao vještaka na ispitivanje o prigovorima podnositeljice zahtjeva.

22. Na raspravi održanoj 8. ožujka 2010. Općinski sud u Vinkovcima, u prisutnosti stranaka i njihovih zastupnika, saslušao je vještaka S. Ž. koji je ponovio svoje prethodne nalaze. Objasnio je da bi stvaranje dvaju zasebnih stanova bilo moguće da postoje dvije zasebne jedinice sa zasebnim ulazima. Budući da to nije slučaj s kućom o kojoj je riječ, nije moguće urediti dva zasebna stana bez dodatnog značajnog ulaganja. Posebice, trebalo bi pribaviti novu građevinsku dozvolu, što bi značilo pokrenuti novi niz upravnih postupaka, te izvršiti potrebne građevinske radove. Vještak je dodatno objasnio da nikad nije vidio uporabnu dozvolu te da je stoga sastavio svoje izvješće kao da ona ne postoji. U svakom slučaju, postojanje uporabne dozvole ne bi značajno utjecalo na njegove nalaze jer se ona može

dobiti u svakom trenutku, bez posebnih poteškoća. Kad je riječ o tržišnoj vrijednosti nekretnine u pitanju, objasnio je da je ona procijenjena u skladu s mjerodavnim tržišnim podacima.

23. Stranke nisu imale pitanja za vještaka. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je dijelu izvješća u kojem se navodi da dioba u naravi nije moguća. Zatražila je da se zatraži novo izvješće drugog vještaka.

24. Dana 22. travnja 2010. Općinski sud u Vinkovcima odbio je podnositeljičin zahtjev na temelju toga što su sve važne činjenice utvrđene te je zaključio postupak.

25. Oslanjajući se na izvješće vještaka, Općinski sud u Vinkovcima istoga je dana naložio prodaju kuće i zemljišta. Mjerodavni dio odluke glasi:

„Ovaj sud nije prihvatio zahtjev tuženice da se ovaj postupak obustavi do završetka postupka pod br. P-1151/09. Sud smatra da ishod tog parničnog postupka nije preliminarno pitanje koje bi moglo utjecati na ovaj postupak o diobi, posebice s obzirom na to da tuženica nije prigovorila samoj diobi i utvrđenim udjelima, što je odlučujući preduvjet za diobu ...

Sud nije prihvatio prigovor tuženice da je vještak imenovan bez da se saslušalo njezino mišljenje, kao što je predviđeno člankom 251. stavkom 2. Zakona o parničnom postupku.

Na raspravi održanoj 23. studenoga 2009. sud je odlučio naložiti izradu mišljenja vještaka. Zastupnica tuženice uredno je pozvana na tu raspravu, no na sam dan rasprave, netom prije njezina početka ..., obavijestila je sud da ne može prisustvovati raspravi zbog zdravstvenih razloga, ne podnoseći nikakve dokaze o zdravstvenim problemima.

Tužitelj je prigovorio na odgodu te je rasprava održana u odsustvu tuženice i njezine zastupnice ...

U svakom slučaju, iako je istina da je strankama dopušteno iznositi vlastito mišljenje o izboru vještaka, na sudu je da izabere vještaka, neovisno o tome slažu li se stranke ...

Tuženica je zatražila da se naloži izrada mišljenja novog izvješća drugog vještaka.

Odgovarajući na prigovore tuženice na raspravi održanoj 8. ožujka 2010. vještak [S. Ž.] ponovio je svoje nalaze o tržišnoj vrijednosti nekretnine kao i o mogućnosti diobe u naravi.

Prema mišljenju vještaka, da bi se oformila zasebna jedinica poput stana, trebala bi postojati kohezivna skupina prostorija pogodnih za stanovanje koje bi činile jedinicu i koje bi imale zaseban ulaz. Zasebna se jedinica, prema mišljenju vještaka, ne može oformiti od jedne prostorije ili više prostorija koje ne udovoljavaju prethodno navedenim kriterijima.

Kuća stranaka ne udovoljava kriterijima prema kojima se mogu oformiti zasebne jedinice jer bi to podrazumijevalo značajne troškove, posebice za novu građevinsku dozvolu, mjerodavni upravni postupak i, u konačnici, građevinske radove.

Vještak je također objasnio da je tržišnu vrijednost utvrdio uzimajući u obzir činjenicu da kuća nema uporabnu dozvolu iako njezino dobivanje ne bi zahtijevalo značajne troškove.

Čak i nakon što je vještak ponovio svoje nalaze na raspravi, tuženica je ustrajala na prigovoru njegovu nalazu da dioba u naravi ne bi bila moguća te zatražila da se naloži izrada izvješća novog vještaka.

Sud nije prihvatio zahtjev tuženice za izradom izvješća novog vještaka jer je utvrdio da je izvješće S. Ž. objektivno i dobro izrađeno.

Drugim riječima, tuženica je tijekom čitavog postupka tvrdila da je dioba u naravi moguća jer su ona i tužitelj već dijelili isti prostor kao fizički odvojene dijelove.

Međutim, ovaj sud smatra da činjenica da stranke žive zasebno u istoj kući sama po sebi ne znači da je moguća dioba u naravi jer bi ona zahtijevala da se svakoj stranci dodijeli zasebna jedinica koja bi se mogla unijeti u zemljišne knjige i koja bi bila u skladu s njihovim pojedinačnim udjelima.

Stručnjak je izričito naveo da dioba u naravi ne bi bila moguća jer bi zahtijevala dodatne građevinske radove, posebne dozvole i tako dalje.

Budući da je središnje pitanje u postupku koji se odnosi na diobu nekretnine utvrditi može li se nekretnina u pitanju u mjerodavnom trenutku fizički podijeliti, slijedi da su prigovori tuženice neosnovani, stoga je, posljedično, izvješće vještaka prihvaćeno.”

26. Dana 17. svibnja 2010. podnositeljica zahtjeva uložila je žalbu pred Županijskim sudom u Vukovaru osporavajući prvostupanjsku odluku. Tvrdila je da je činjenica da i ona i G. Z. žive u kući prerasla u *de facto* diobu te da je, u svakom slučaju, bilo potrebno obustaviti postupak o diobi do utvrđivanja ishoda parničnog postupka u kojem je tražila naknadu troškova za svoje prethodne doprinose izgradnji kuće. Dodatno je osporila činjenicu da je vještak bio izabran, a da ona nije imala priliku prigovoriti tom izboru. Nadalje, podnositeljica zahtjeva smatrala je da je moguće formirati dvije zasebne jedinice, a time i zgradu s dvama zasebnim stanovima. Budući da je stručnjak zaključio drugačije, bilo je potrebno naložiti izradu drugog nalaza i mišljenja; prvostupanjski sud to je odbio bez navođenja bilo kakvih mjerodavnih razloga.

27. Dana 17. veljače 2011. Županijski sud u Vukovaru odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu. Sud je utvrdio da je izvješće vještaka dobro izrađeno i uvjerljivo te je stoga odbio sve tvrdnje podnositeljice zahtjeva s tim u vezi. Županijski sud u Vukovaru utvrdio je da činjenica da podnositeljica zahtjeva nije bila saslušana kad je prvostupanjski sud odlučio naložiti izradu izvješća nije utjecala na ukupnu pravičnost postupka. Također je istaknuo da je vještak saslušan tijekom postupka i da je uvjerljivo obranio svoje nalaze. Konačno, Županijski sud u Vukovaru potvrdio je nalaze prvostupanjskog suda da dioba u naravi nije moguća i utvrdio da parnični postupak za refundacijom doprinosa podnositeljice zahtjeva za izgradnju kuće koji je u tijeku nije opravdavao obustavu postupka jer su udjeli stranaka u kući već utvrđeni pravomoćnom presudom.

28. Dana 22. ožujka 2011. Općinski sud u Vinkovcima pokrenuo je ovršni postupak sudske prodaje kuće i zemljišta.

29. Podnositeljica zahtjeva uložila je 4. travnja 2011. pred Županijskim sudom u Vukovaru žalbu protiv navedene odluke.

30. Dana 7. travnja 2011. podnositeljica zahtjeva podnijela je ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske tvrdeći da je povrijeđeno njezino pravo na pošteno suđenje prema članku 29. Ustava i članku 6. Konvencije, zasebno i u vezi s člankom 13. Konvencije. Također je smatrala da je povrijeđeno načelo zakonitosti, jednakosti pred zakonom, prava na poštivanje privatnog i obiteljskog života te prava na vlasništvo prema člancima 5., 14., 35. i 48. Ustava. Podnositeljica zahtjeva ponovila je svoje prethodne tvrdnje o izboru vještaka i nalazima izvješća vještaka. Također je tvrdila da su i ona i G. Z. oboje godinama živjeli u kući te da su je već *de facto* podijelili. Stoga je smatrala da je dioba u naravi jedino moguće rješenje. Podnositeljica zahtjeva od Ustavnog je suda također zahtijevala obustavu ovršnog postupka.

31. Dana 12. svibnja 2011. Ustavni sud proglasio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva nedopuštenom kao očigledno neosnovanu i odbio njezin zahtjev za obustavom ovršnog postupka.

32. Dana 10. listopada 2011. Županijski sud u Vukovaru odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva protiv odluke Općinskog suda u Vinkovcima kojom se pokreće ovršni postupak (vidi prethodne stavke 28. i 29.).

33. Dana 18. rujna 2012. Općinski sud u Vinkovcima, nakon što su kuća i zemljište prodani G. Z.-u, sudskim nalogom dodijelilo je podnositeljici zahtjeva iznos od 135.333,34 hrvatskih kuna (HRK) kao njezin udio.

34. Općinski sud u Vinkovcima istog je dana podnositeljici zahtjeva naložio da se iseli iz kuće.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavno domaće pravo

1. Ustav

35. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/2001 i 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/2001 (ispravak), 76/2010, 85/2010) glase kako slijedi:

Članak 14.

„Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Svi su pred zakonom jednaki.”

Članak 34.

„Dom je nepovrediv ...”

Članak 35.

„Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.”

Članak 48.

„Jamči se pravo vlasništva ...”

2. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske

36. Mjerodavni dio članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 49/2002) glasi kako slijedi:

Članak 62.

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo) ...

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.”

3. Mjerodavno zakonodavstvo o vlasništvu

37. Mjerodavne odredbe Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Narodne novine br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09) glase:

SUVLASNIŠTVO**Pravo na razvrgnuće****Članak 47.**

„(1) Suvlasnik ima pravo na razvrgnuće suvlasništva, ako je moguće i dopušteno; to mu pravo ne zastarijeva.

(2) Suvlasnik može zahtijevati razvrgnuće u bilo koje doba, osim kad bi to bilo na štetu ostalih, no može i tada ako se s obzirom na okolnosti ne bi moglo razumno očekivati da će se prilike uskoro tako izmijeniti da razvrgnuće ne bi bilo na štetu drugih suvlasnika. O prigovoru da se ne može zahtijevati razvrgnuće odlučit će sud nadležan za vođenje postupka razvrgnuća ...”

Način sudskog razvrgnuća

Članak 50.

„(1) Kad razvrgnuće provodi sud, vezan je u prvom redom strogim zakonskim odredbama, a posredno valjanim sporazumom stranaka o načinu razvrgnuća, ako takav postoji, a moguć je i dopušten, a i pravom na razvrgnuće isplatom koje je imao pojedini suvlasnik na temelju pravnoga posla ili zakona.

(2) Ako sud nije glede načina razvrgnuća vezan u smislu stavka 1. ovoga članka, sud će djeljive pokretne stvari dijeliti fizički ...

(4) Ako dioba iz stavka 2. ovoga članka nije moguća, a da se znatno ne umanjuje vrijednost, sud će odlučiti da se stvar proda na javnoj dražbi ili na drugi prikladan način, a dobiveni iznos podijeliti razmjerno suvlasničkim dijelovima (civilno razvrgnuće).”

Razvrgnuće uspostavljanjem etažnoga vlasništva

Članak 53.

„Ako suvlasnici suglasno odluče da će umjesto diobe nekretnine svoja suvlasnička prava ograničiti tako što će s određenim idealnim dijelom povezati vlasništvo posebnoga dijela suvlasničke nekretnine (uspostaviti etažno vlasništvo), uzima se da je to njihova odluka o načinu razvrgnuća ...”

POSEBNI DIJELOVI NEKRETNINE

Vlasništvo posebnih dijelova nekretnine

Članak 67.

„(1) Vlasništvo posebnoga dijela može biti uspostavljeno glede dijela suvlasničke nekretnine koji čini samostalnu uporabnu cjelinu, prikladnu za samostalno izvršavanje suvlasnikovih ovlasti, kao što je stan ili druga samostalna prostorija ...”

38. Zakonom o najmu stanova (Narodne novine, br. 91/1996, 48/1998, 66/1998, 22/2006) definira se što čini stan u sljedećim terminima:

Članak 2.

„(1) Stanom se smatra skup prostorija namijenjenih za stanovanje s prijeko potrebnim sporednim prostorijama koje čine jednu zatvorenu građevinsku cjelinu i imaju poseban ulaz ...”

B. Mjerodavna praksa Ustavnog suda

39. U svojoj odluci br. U-III-46/2007 od 22. prosinca 2010. Ustavni je sud, pozivajući se na sudsku praksu Suda u predmetu *Ćosić protiv Hrvatske*, br. 28261/06, 15. siječnja 2009., razmotrio tužbu podnositeljice zbog njezina iseljenja iz stana u odnosu na pravo na dom propisano člankom 34. stavkom 1. Ustava iako podnositeljica nije navela tu odredbu. U tom pogledu Ustavni je sud primijetio:

„Podnositeljica smatra da su joj osporenim presudama povrijeđena ustavna prava propisana člancima 14. i 18., kao i odredbe članaka 3. i 5. Ustava Republike Hrvatske. Iz sadržaja ustavne tužbe razvidno je da podnositeljica smatra povrijeđenim pravo na dom propisano člankom 34. stavkom 1. Ustava, kao i pravo na poštovanje doma zajamčeno člankom 8. Konvencije ...

Prema članku 62. stavku 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom (ustavno pravo).

Sukladno tome, Ustavni sud, u postupku pokrenutom ustavnim tužbom, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, štiti podnositelje od povreda samo onih prava koja imaju ustavno značenje.”

40. Ustavni sud slijedio je jednak pristup u svojoj odluci br. U-III-405/2008 od 21. veljače 2012. o iseljenju podnositeljice iz njezina stana, a u kojoj je citiran članak 14. stavak 2. (jednakost pred zakonom) Ustava, no Ustavni je sud smatrao da je njezin predmet otvorio pitanje njezina prava na dom. Stoga je njezine prigovore ispitao prema članku 34. stavku 1. (pravo na dom) Ustava u vezi s člancima 35. (pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života) i 16. (ograničenje ustavnih prava) Ustava te člankom 8. Konvencije.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE I ČLANKA 1. PROTOKOLA br. 1.

41. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je nalog domaćih sudova za diobu kuće koju je zajednički posjedovala s bivšim suprugom sudskom prodajom povrijedio njezino pravo na poštivanje njezina doma i njezino pravo na mirno uživanje njezina vlasništva. Podnositeljica zahtjeva pozvala se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.”

Podnositeljica je također citirala članak 1. Protokola br. 1. koji glasi:

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine, Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

42. Vlada je ustvrdila da podnositeljica tijekom postupka pred domaćim sudovima nije prigovorila na povredu njezina prava na poštivanje njezina doma i mirno uživanje njezina vlasništva. U svojoj ustavnoj tužbi, koja je bila učinkovito domaće pravno sredstvo za njezine prigovore, podnositeljica zahtjeva nije navela mjerodavnu odredbu Ustava ili drugačije prigovorila na povredu njezina prava na poštivanje njezina doma i mirno uživanje njezina vlasništva. Nadalje, podnositeljica zahtjeva nije Ustavnom sudu uložila žalbu na točke zakona, što je također bilo učinkovito domaće sredstvo.

43. Podnositeljica zahtjeva nije se složila s Vladom, tvrdeći da je iscrpila sva dostupna i učinkovita domaća sredstva.

2. Ocjena suda

44. Sud ponavlja da se, prema članku 35. stavku 1. Konvencije, zahtjevom može baviti samo nakon iscrpljenja svih domaćih sredstava. Svrha članka 35. jest državama ugovornicama dati priliku da spriječe ili isprave povrede koje se protiv njih iznose prije nego što ti navodi budu podneseni Sudu (vidi, primjerice, predmet *Mifsud protiv Francuske* (odl.) [VV], br. 57220/00, § 15, ESLJP 2002.-VIII). Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava zahtjeva samo da podnositelj zahtjeva na uobičajeni način iskoristi pravna sredstva koja su učinkovita, dostatna i dostupna u vezi s njegovim pritužbama povezanim s Konvencijom. Da bi bilo učinkovito, sredstvo mora moći izravno riješiti pobijano stanje stvari (vidi predmet *Balogh protiv Mađarske*, br. 47940/99, stavak 30., 20. srpnja 2004.).

45. Pravilo iscrpljenja domaćih sredstava uobičajeno zahtjeva da prigovori koji se namjeravaju kasnije podnijeti na međunarodnoj razini najprije budu izneseni pred domaćim sudovima, barem u biti i u skladu s formalnim zahtjevima i vremenskim ograničenjima propisanim domaćim pravom. Cilj pravila o iscrpljenju domaćih sredstava jest dopustiti nacionalnim tijelima (prvenstveno sudskim tijelima) da adresiraju tvrdnju o povredi prava Konvencije i, gdje je to prikladno, da omoguće ispravak povrede prije nego što se tvrdnja podnese Sudu. U mjeri u kojoj na nacionalnoj razini postoji sredstvo koje domaćim sudovima omogućuje da razmotre, barem u biti, bilo koju tvrdnju kao navodnu povredu prava Konvencije, to se sredstvo treba koristiti (vidi predmet *Azinas protiv Cipra* [VV], br. 56679/00, stavak 38., ESLJP 2004.-III).

46. Sud primjećuje da se u ovom predmetu radi o diobi kuće koju je podnositeljica zahtjeva sagradila zajedno sa svojim bivšim suprugom i u kojoj su godinama živjeli, uključujući i godine nakon njihova razvoda. Tijekom postupaka na domaćim sudovima podnositeljica zahtjeva protivila se diobi kuće sudskom prodajom, tvrdeći da su ona i njezin bivši suprug godinama živjeli u zasebnim dijelovima kuće te da je to preraslo u *de facto* diobu. Stoga je ustrajala na svojoj ponudi za diobom u naravi, jasno dajući do znanja domaćim vlastima da se nije željela iseliti iz kuće.

47. Kada su niži sudovi odbili prihvatiti zahtjev za diobom u naravi, podnositeljica zahtjeva podnijela je ustavnu tužbu u kojoj je ponovno iznijela jednake prigovore o učincima diobe sudskom prodajom. S tim u vezi, Sud primjećuje da, suprotno Vladinim tvrdnjama, mjerodavni materijali iz predmetnog spisa otkrivaju da se podnositeljica zahtjeva izrijeком pozivala na odredbu Ustava koja jamči pravo vlasništva. U svakom slučaju, neovisno o odredbi koju je podnositeljica zahtjeva citirala, na Ustavnom je sudu bilo da ispita bit njezinih prigovora (vidi prethodne stavke 39. i 40.).

48. Stoga Sud smatra da je podnositeljica zahtjeva, žaleći se u biti o učincima diobe na njezino pravo na poštivanje njezina doma i mirno uživanje njezina vlasništva, uobičajeno iskoristila domaća sredstava u skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije prije nego što je iste prigovore iznijela pred Sudom (vidi, *inter alia*, predmet *Tarbuk protiv Hrvatske*, br. 31360/10, stavak 32., 11. prosinca 2012.).

49. U pogledu Vladine tvrdnje da podnositeljica zahtjeva Vrhovnom sudu nije izjavila reviziju, Sud primjećuje da Ustavni sud ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva nije proglasio nedopuštenom zbog neiscrpljivanja domaćih sredstava, već da je smatrao da je njezina tužba u svojoj biti očigledno neosnovana. Time je Ustavni sud implicitno prihvatio da ustavna tužba podnositeljice zahtjeva zadovoljava formalne kriterije, Sud ne vidi razloga zašto bi imao drugačiji stav (vidi predmet *Bjedov protiv Hrvatske*, br. 42150/09, stavak 48., 29. svibnja 2012.).

50. S obzirom na prethodno navedeni kontekst, Sud smatra da Vladin prigovor mora biti odbijen, Sud dalje primjećuje da tužba podnositeljice zahtjeva nije očigledno neosnovana u smislu članka 35. stavka 3.(a) Konvencije. Također primjećuje da nije nedopuštena ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenom.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

51. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je u kući u pitanju razvila dovoljne veze sa svojim privatnim i obiteljskim životom. Tu je kuću izgradila sa svojim bivšim suprugom i u njoj je živjela niz godina. Nakon

razvoda, podnositeljica zahtjeva i njezin bivši suprug oboje su nastavili živjeti u kući. Stoga je smatrala da je to preraslo u *de facto* fizičku diobu te da stoga nije bilo razloga za diobom sudskom prodajom. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da iznos koji je primila od sudske prodaje kuće nije bio dostatan da si kupi primjeren stan u kojem može stanovati. S tim u vezi, osporila je nalaz i mišljenje vještaka i u pogledu mogućnosti diobe u naravi i vrijednosti njezina udjela.

52. Vlada je ustvrdila da kuća u pitanju nije bila podnositeljčin dom u smislu Konvencije. Istaknula je da se podnositeljica zahtjeva 2005. godine razvela od supruga, no da se od 2004. koristi samo jednom prostorijom u prizemlju kuće. Kuća je zasebna jedinica i podnositeljica zahtjeva trebala je znati da u toj kući ne može imati privatni i obiteljski život. Stoga je, barem od trenutka kada su pravomoćnom presudom ustanovljeni udjeli stranaka u kući, boravak podnositeljice zahtjeva u kući bio privremena karaktera, što je podnositeljicu zahtjeva spriječilo u stvaranju dovoljne i trajne veze s kućom.

53. Vlada je dalje tvrdila da se dioba kuće temeljila na mjerodavnom zakonskom pravu, odnosno Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima te Zakonu o parničnom postupku, kao i na mjerodavnoj sudskoj praksi domaćih sudova. Slijedila je legitiman cilj „zaštite prava drugih” u smislu članka 8. stavka 2. Konvencije jer je i bivši suprug podnositeljice zahtjeva također imao pravo na mirno uživanje svojeg vlasništva i diobu zajedničke nekretnine. Konačno, Vlada je smatrala da je miješanje u diobu kuće bilo „nužno u demokratskom društvu”. Vlada je istaknula da su domaći sudovi bili suočeni s dvama suprotnim stavovima o tome koje je najbolje sredstvo diobe kuće. Stoga su naložili izvođenje izvješća vještaka i strankama dodijelili dostatnu mogućnost iznošenja svih svojih tvrdnji.

54. S obzirom na prigovor podnositeljice zahtjeva prema članku 1. Protokola br. 1., Vlada je istaknula da je, prema sudskoj praksi Suda, odgovornost Države u vlasničkim sporovima između privatnih stranaka ograničena na pružanje učinkovitog sredstva. Hrvatska je ispunila svoju obvezu u tom pogledu te stoga nije bilo miješanja u prava podnositeljice zahtjeva. U svakom slučaju, Vlada je smatrala da je navodno miješanje u vlasnička prava podnositeljice zahtjeva bilo temeljeno na Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima te Zakonu o parničnom postupku, da je težilo ostvarenju legitimna cilja od javnog interesa te da je bilo razmjerno okolnostima predmeta.

2. Ocjena suda

55. Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog predmeta, kao i prigovore podnositeljice zahtjeva, Sud smatra primjerenim najprije razmotriti prigovor podnositeljice zahtjeva prema članku 8. Konvencije.

(a) Radi li se ovdje o pravu koje štiti članak 8.

56. Prvo pitanje koje je Sud razmotrio bilo je može li podnositeljica zahtjeva nedvojbeno tvrditi da je imala pravo koje štiti članak 8. i – što se tiče konkretno ovog predmeta – može li se kuća o kojoj je riječ smatrati domom podnositeljice zahtjeva.

57. Sud ponavlja da koncept „doma” prema Konvenciji ima autonomno značenje. Predstavljaju li određene prostorije „dom”, što povlači zaštitu iz članka 8. stavka 1., ovisit će o činjeničnim okolnostima, odnosno o postojanju dovoljnih i trajnih veza s konkretnim mjestom (vidi, među brojnim ostalim, predmete *Gillow protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 24. studenoga 1986., stavak 46., serija A, br. 109; *Buckley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 25. rujna 1996., stavci 52. – 54., *Izješća o presudama i odlukama* 1996.-IV; te predmet *Bjedov*, prethodno citiran, stavak 57.).

58. Sud primjećuje da je među strankama neosporno da je podnositeljica zahtjeva sa svojim bivšim suprugom G. Z.-om 1992. izgradila kuću o kojoj je riječ te da su oboje živjeli u kući čak i nakon razvoda 2005. Podnositeljici zahtjeva naloženo je da se iseli iz kuće tek u rujnu 2012. te ona tijekom čitavog tog razdoblja nije imala drugi dom ili prebivalište. U takvim okolnostima, Sud smatra da je podnositeljica zahtjeva imala dovoljne i trajne veze s kućom o kojoj je riječ kako bi se ona mogla smatrati njezinim „domom” u svrhu članka 8. Konvencije.

(b) Je li došlo do miješanja u pravo podnositeljice zahtjeva na poštivanje njezina doma

59. Sud utvrđuje da među strankama nije bilo spora o tome jesu li dioba podnositeljici kuće i nalog da se iz nje iseli prerasli u miješanje u pravo na poštivanje njezina doma. Sud ne vidi razloga da zaključi drugačije.

(c) Je li miješanje propisano zakonom i teži li se njime ostvariti legitiman cilj

60. O diobi kuće o kojoj je riječ i nalogu podnositeljici zahtjeva da se iseli iz kuće odlučili su domaći sudovi prema hrvatskim zakonima kojima se uređuje suvlasništvo i koji bilo kojem suvlasniku dopuštaju da traži razvrnuće suvlasništva. Primjećujući da je njegova ovlast revidiranja usklađenosti s domaćim pravom ograničena (vidi, među ostalim tijelima, predmet *Allan Jacobsson protiv Švedske (br. 1)*, 25. listopada 1989., serija A, br. 163, str. 17., stavak 57.), Sud se uvjerio da su odluke nacionalnih sudova bile utemeljene na mjerodavnom nacionalnom pravu. Nadalje, miješanjem o kojem je riječ težilo se ostvariti legitiman cilj „zaštite prava drugih”, odnosno prava G. Z.-a da traži razvrnuće suvlasništva nad kućom u pitanju.

(d) Je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu”

61. Središnje je pitanje u ovom predmetu stoga je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu”.

62. Sud ponavlja da će se miješanje smatrati „nužnim u demokratskom društvu” za legitiman cilj ako odgovara na „neodgodivu društvenu potrebu” i, posebice, ako je razmjerno legitimnom cilju koji se teži postići. Dok je početna ocjena nužnosti na nacionalnim tijelima, konačna ocjena o tome jesu li razlozi navedeni za miješanje mjerodavni i dovoljni podliježe reviziji Suda koji odlučuje o usklađenosti sa zahtjevima Konvencije (vidi predmete *Connors protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 66746/01, stavak 81., 27. svibnja 2004. i *Buckley*, prethodno citiran, stavak 74.).

63. Sud utvrđuje da su u predmetu o kojem je riječ domaći sudovi bili suočeni s problemom utvrđivanja poštene ravnoteže između privatnih interesa podnositeljice zahtjeva i G. Z.-a u diobi njihove obiteljske kuće. Ti su interesi obuhvaćali prava prema članku 8. Konvencije te je stoga, zbog prirode spora, miješanje odluka domaćih sudova u prava jedne od stranaka, zajamčena tom odredbom, bilo neizbježno. U takvim okolnostima, Sud mora preispitati je li proces odlučivanja koji je doveo do mjera miješanja bio pošten i takav da je mogao propisno poštivati interese koje pojedincu jamči članak 8. (vidi predmet *Zehentner protiv Austrije*, br. 20082/02, stavak 58., 16. srpnja 2009.).

64. Sud primjećuje da podnositeljica zahtjeva, kad je G. Z. pred Općinskim sudom u Vinkovcima pokrenuo spor tražeći razvrgnuće svojeg i podnositeljčina suvlasništva nad kućom u pitanju kupovinom udjela od podnositeljice zahtjeva ili diobom kuće sudskom prodajom, nije prigovorila prijedlogu za diobu (vidi prethodni stavak 12.), čime je uklonila mogućnost rasprave o pitanju nužnosti i legitimnosti takva zahtjeva. Umjesto toga, podnositeljica zahtjeva prigovorila je predloženoj modelu diobe, tražeći diobu u naravi (vidi prethodni stavak 13.), a tom je prijedlogu prigovorio G. Z. (vidi prethodni stavak 14.).

65. Takvo neslaganje između podnositeljice zahtjeva i G. Z.-a zahtijevalo je od domaćih sudova da pronađu model diobe koji bi bio ostvariv i primjeren okolnostima predmeta. S tim u vezi, Sud ponavlja da svaka osoba izložena riziku miješanja u njezino pravo na dom treba u načelu imati mogućnost da razmjernost i razumnost te mjere odredi neovisan sud u svjetlu načela iz članka 8. Konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Orlić protiv Hrvatske*, br. 48833/07, stavak 65., 21. lipnja 2011.). Ovaj se zahtjev jednako primjenjivao na mjerodavne interese i podnositeljice zahtjeva i G. Z.-a.

66. Dana 26. studenoga 2009. Općinski sud u Vinkovcima naložio je izradu nalaza i mišljenja vještaka kako bi se utvrdilo je li dioba u naravi moguća, kao i kolika je tržišna vrijednost kuće i zemljišta. U nalazu i mišljenju vještaka od 4. siječnja 2010. utvrđeno je da dioba u naravi nije moguća jer je kuća bila jedinstvena jedinica s jednim ulazom i hodnikom koji vodi do svih ostalih prostorija u kući (vidi prethodni stavak 19.). Vještak je navedene nalaze dodatno obrazložio na raspravi održanoj 8. ožujka 2010. Vještak je objasnio da dioba u naravi formiranjem zasebnih

stanova za podnositeljicu zahtjeva i G. Z.-a nije moguća bez dodatnog značajnog ulaganja, poput pokretanja novog upravnog postupka, dobivanja nove građevinske dozvole i izvođenja potrebnih građevinskih radova (vidi prethodni stavak 22.).

67. Sud primjećuje da podnositeljica zahtjeva nije imala pitanja za vještaka iako joj je dana svaka prilika da suoči vještaka sa svojim položajem i postavi važna pitanja o njegovim nalazima. Umjesto toga, podnositeljica je tek tvrdila da je dioba u naravi moguća (vidi prethodni stavak 23.). Općinski sud u Vinkovcima prihvatio je izvješće vještaka, utvrđujući da je ono dostatno obrazloženo i uvjerljivo, te je naložio diobu sudskom prodajom. Odluka Općinskog suda u Vinkovcima dostatno je obrazložena i ne otkriva nikakve proizvoljne ili očigledno nerazumne zaključke, posebice imajući u vidu odredbe mjerodavnog domaćeg prava. Utvrđuju da sud nalaže diobu sudskom prodajom ako dioba u naravi nije moguća bez štetnih učinaka na vrijednost nekretnine (vidi prethodni stavak 37. te članak 50. stavak 4. i članak 67. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima) te da „stan” zahtjeva zaseban ulaz (vidi prethodni stavak 38.).

68. Sud stoga, imajući na umu da vlastite utvrđene činjenice ne može zamijeniti onima domaćih sudova koji su u boljem položaju za ocjenjivanje dokaza koji su pred njima iznijeti, utvrđuje da je proces odlučivanja koji je doveo do mjera miješanja u prava podnositeljice zahtjeva bio pošten i takav da je omogućio dužno poštovanje interesa koje štiti članak 8.

69. Konačno, Sud primjećuje da, iako je podnositeljica zahtjeva pred njim iznijela važne tvrdnje, odnosno da novcem dodijeljenim sudskom prodajom ne bi mogla kupiti drugi prikladan stan, što bi moglo imati važnu ulogu u uravnoteženju interesa i u pogledu mjerodavnog domaćeg prava (vidi prethodni stavak 37. – članak 47. stavak 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima), tu tvrdnju nikad nije iznijela pred domaćim sudovima. Imajući na umu da su domaća tijela propisno razmotrila prigovor podnositeljice zahtjeva o modelu diobe, Sud ne vidi razloga za sumnju u to bi li razmotrili tvrdnju podnositeljice zahtjeva o tome bi li ona mogla kupiti drugi stan. Međutim, s obzirom na to da to pitanje nije postavljeno na nacionalnoj razini, Sud ne može zamijeniti nacionalna tijela jer bi to prelazilo njegovu supsidijarnu ulogu.

70. Stoga, Sud smatra da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

71. U svjetlu prethodnih razmatranja, Sud također smatra da nema osnove po kojoj se može zaključiti da je na bilo koju odluku domaćih sudova utjecao bilo koji element proizvoljnosti ili da su bile drugačije očigledno nerazumne te stoga povrijedile vlasnička prava podnositeljice zahtjeva prema članku 1. Protokola br. 1. (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Anheuser-Busch Inc. protiv Portugala* [VV], br. 73049/01, stavak 86., ESLJP 2007.-I).

72. To Sudu dopušta da bez daljnjeg razmatranja zaključi da nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

73. Konačno, podnositeljica zahtjeva prigovorila je na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da je domaćim sudovima nedostajalo nepristranosti te na temelju članka 14. Konvencije da je bila diskriminirana, no bez ikakva daljnjeg obrazloženja.

74. U svjetlu cjelokupnog materijala u njegovu posjedu i u mjeri u kojoj je predmet prigovora u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne ukazuje ni na kakvu povredu Konvencije. Slijedi da je nedopušten temeljem članka 35. stavka 3.(a) Konvencije kao očigledno neosnovan te da mora biti odbačen u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je zahtjev u dijelu koji se odnosi na navodnu povredu podnositeljčina prava na poštivanje njezina doma i mirno uživanje njezina vlasništva dopušten, dok je ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije;
3. *Presuđuje* da nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 3. listopada 2013. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Søren Nielsen
Tajnik

Isabelle Berro-Lefèvre
Predsjednica

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

